

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 265/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen eurooppalaisten innovaatioiden kaupallistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman/kok kirjallisen kysymyksen KK 265 2018 vp:

Miten hallitus aikoo edistää innovaatioiden kaupallistamisen rahoitusta Euroopan unionin tulevassa rahoituskehityksessä ja

millä tavoin kansallisella tasolla parannetaan innovaatioiden kaupallistamisen edellytyksiä?

Innovaatioiden kaupallistamisen rahoitusta Euroopan unionin tulevassa rahoituskehityksessä

Hallitus pitää erittäin tärkeänä sitä, että EU:n rahoittaman tutkimuksen tulokset levitetään ja hyödynnetään mahdollisimman laajasti yhteiskunnassa. Siksi hallitus aikoo kiinnittää tähän asiaan erityistä huomiota Euroopan unionin tulevassa rahoituskehityksessä niin Horisontti Eurooppa -puiteohjelmäsäädösten valmistelussa kuin ohjelman toimeenpanossa.

Hallitus pitää hyvänä, että komission ehdotus EU:n seuraavan rahoituskauden tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmaksi, Horisontti Eurooppa (2021-2027), sisältää toimenpide-ehdotuksia, joilla tulosten levittämiseen ja hyödyntämistä edistetään. Tarkoitus on, että useimmat nykykauden ohjelman eli Horisontti 2020 -ohjelmaan sovellettavat osallistumista ja tulosten levittämistä koskevat säännöt säilytetään tarvittavin parannuksin.

Toimia ovat mm:

- jokaisen rahoitetun hankkeen tulee sisältää tulosten levittämistä ja hyödyntämistä koskeva suunnitelma sekä hankkeen aikana ja hankkeen päättymisen jälkeen
- tulosten levittämiseksi ja hyödyntämiseksi ja osaamisen levitykselle tarjotaan kohdennettua tukea
- helpotetaan markkinoille pääsyä mm. avointa tiedettä edistämällä, mikä myös tehostaa vaikutusta, maksimoi synergiat muiden unionin aloitteiden kanssa ja lisää unionin rahoituksen avulla saatujen tulosten innovaatiopotentiaalia.
- otetaan käyttöön kannustimia ohjelman tulosten hyödyntämiseksi auttamalla rahoituksen saajia löytämään sopivimmat välineet ja kanavat sille, että niiden innovaatiot voidaan omaksua markkinoilla
- otetaan käyttöön strategia, jolla lisätään tutkimuksen ja innovoinnin tulosten saatavuutta ja nopeutetaan niiden leviämistä, myös politiikan tarpeisiin, mikä voimistaa ohjelman kokonaisvaikutusta ja Euroopan innovaatiopotentiaalia;
- tarjotaan kokonaisvaltaista tukea tulosten levittämisen ja hyödyntämisen koko elinkaaren ajan, jotta varmistetaan jatkuva innovaatiiovirta ohjelmasta.

Hallitus tukee myös komission ehdotusta, jonka mukaan innovointia tuetaan koko ohjelman laajuudelta, mutta lisäksi ohjelman osassa ”Avoin innovointi” keskitytään erityisesti markkinoita luovan läpimurtoinnon laajentamiseen perustamalla Euroopan innovaationeuvosto (European Innovation Council, EIC). Euroopan innovaationeuvoston tarkoituksena on tarjota keskitetty tukijärjestelmä lupaaville innovoijille.

Kuluvan rahoituskauden tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelmaan, Horisontti 2020, kuuluvassa InnovFin -rahoitusohjelmassa on tarjolla sekä laina- ja takausmuotoista rahoitusta, että pääomarahoitustinstru-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 265/2018 vp

mentteja eri kehitysvaiheissa olevien innovatiivisten ja kasvua tavoittelevien (scale up) yritysten rahoittamiseen. Tulevalle monivuotiselle rahoituskehyskaudelle komissio on antanut esityksen perustettavasta Invest EU -rahastosta, johon kootaan kaikki nykyisten ohjelmien kaltaiset palautuvan rahoituksen instrumentit. Hallitus pitää tervetulleena komission ehdotusta InvestEU -rahastosta. Jatkossa kaikki rahoitusohjelmat toimivat samassa rahastossa yhdenmukaisen hallinnon ja sääntelyn puitteissa. Rahaston tavoite on 47,5 mrd euron EU-takauksella käynnistää 650 mrd euron investoinnit. Rahasto on jaettu neljään ikkunaan, joista innovaatioiden rahoittamisen takausinstrumentteihin on varattu 11,25 mrd euroa. Myös pk-yritysten rahoittamiseen on varattu sama summa.

InnovFin -tarjoaa kattavan valikoiman rahoitustuotteita erilaisiin rahoitustarpeisiin ja rahoitusta on suunnattu eri teemoihin ja toimialoille, kuten energiatehokkuus, kiertotalous, tarttuvat taudit ja avaruus. Pk-yrityksille suunnatut rahoitusinstrumentit on delegoitu Euroopan investointipankki (EIP) -ryhmän valitsemien rahoituksen välittäjäorganisaatioiden jaeltavaksi, ja EIP myöntää suoraan suuret rahoitukset. Suomi on menestynyt InnovFin -tuotteiden saannossa suhteellisen hyvin. Suomessa muutamilla pankeilla on käytössä InnovFin SME Guarantee, joka tarjoaa 50 % takauksen pk-yrityksen pankkilainalle. EIP on InnovFin -ohjelman puitteissa myöntänyt suoraa rahoitusta innovatiivisille suomalaisille startupeille ja midcapeille lähes 200 miljoonaa euroa.

Euroopan investointirahasto (EIR) toimii aktiivisena sijoittaja niin eurooppalaisiin kuin suomalaisiin ja Suomeen sijoitaviin, erityisesti venture -vaiheen pääomasijoitusrahastoihin. Se on tehnyt runsaasti sijoituksia EU:n eri rahoitusohjelmien (ESIR, COSME, Horisontti 2020) takauksella. Huhtikuussa 2018 Euroopan komissio ja EIP lanseerasivat Venture EU -rahastojen rahasto -hankkeen. Rahaston on tarkoitus kerätä 2,1 mrd euroa pääomia (josta EU-komission ja EIB:n osuus on 410 miljoonaa euroa) sijoitettavaksi eurooppalaisiin innovatiivisiin kasvuyrityksiin lähivuosina. EIR toimii kansasijoittajana myös Business Finlandin kanssa lanseeraamassaan 30 milj. euron bisnesenkelirahastossa, jossa EIR:n valitsemat yksityiset enkelisijoittajat sijoittavat pääomasijoituksia valitsemiinsa kohdeyrityksiin, joihin siten myös enkelirahasto on velvollinen sijoittamaan.

Kansalliset toimet innovaatioiden kaupallistamisen edellytysten tukemiseen

Hallituksen kärkihankkeilla tuetaan erityisesti korkean arvonlisän tuotteisiin ja palveluihin pohjautuvaa vahvaa viennin kasvua. Osana Kilpailukyky ja työllisyys -kärkihanketta Tekesin ja Finpron toiminnot on yhdistetty strategisesti johdetuksi kokonaisuudeksi, Business Finlandiksi. Yhdistämisen tarkoituksena on tuottaa yrityksille aiempaa selkeämpi ja kattavampi palvelukokonaisuus kasvun ja kansainvälistymisen tueksi. Business Finland, osana Team Finland -verkostoa, rakentaa palvelukokonaisuutta yhteistyössä yksityisten ja maakunnallisten sekä UM:n ja Finnveran kanssa. Tällä varmistetaan se, että samoilla resursseilla tuotetaan aiempaa suurempaa hyötyä yrityksille. Hallituksen käynnistämällä Talent Boost -toimenpideohjelmalla lisätään Suomen houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille ja kanavoidaan heidän osaamisensa kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatiotoiminnan ja kansainvälisten investointien houkuttelun tueksi.

Osaaminen ja koulutus –kärkihankkeella on vahvistettu elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyötä sekä tutkimustulosten hyödyntämistä innovaatioiden kaupallistamiseksi. Toimenpiteitä on käynnistetty kansainvälisesti kilpailukykyisten ekosysteemien kehittämiseen, tutkimuksen ja osaamisen tehokkaampaa hyödyntämistä tukevien palvelujen ja toimintamallien kehittämiseen sekä rahoituksen suuntaamiseen näiden tavoitteiden tueksi.

Business Finland on kärkihankerahoituksellaan (59 milj. euroa vuosille 2016–2018) tukenut haastelähtöistä tutkimusta, tutkimusorganisaatioiden tutkimustulosten avaamista ja hyödyntämistä sekä elinkeinoelämäyhteistyötä tukevia uusia toimintamalleja. Lisäksi hallitus myönsi Business Finlandille hallitusohjelman puolivälitarkistuksessa ekosysteemistä kehitystä tukevien kasvumoottorien rahoittamiseen 60 milj. euron palautuvan pääomalainarahoituksen vuosille 2018 - 2019. Rahoituksen ensimmäinen haku on parhaillaan käynnissä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 265/2018 vp

Hallitus on osoittanut Suomen Akatemialle 30 milj. euron kärkihankerahoituksen tutkimuslähtöisten innovaatioiden edistämiseksi. Akatemia on kohdentanut rahoituksen vuonna 2016 noin sadalle meneillään olevalle tutkimushankkeelle niiden tulosten monipuolisen hyödyntämisen edistämiseen. Suomen Akatemia on myös käynnistänyt vuonna 2017 uuden lippulaivaohjelman toteutuksen. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa korkeatasoisen tutkimuksen ja vaikuttavuuden osaamiskeskittyviä. Akatemia kohdentaa vuosina 2018 ja 2019 yhteensä 50 milj. euroa yliopistojen ja tutkimuslaitosten yhteyteen perustettaviin lippulaiva-tutkimuskeskittyymiin. Lippulaiva-ohjelma vahvistaa suomalaisen tieteen huippuja ja tukee yhdessä innovaatioverkostojen kanssa tutkimuksen yhteiskunnallista ja taloudellista kasvua tukevaa vaikuttavuutta.

Yrittäjyystaitojen vahvistamista korostetaan hallitusohjelmassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla on valmisteltu vuonna 2017 linjaukset yrittäjyyden edistämiseen, yrittäjyyskoulutukseen ja yrittäjyyskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa sekä yleissivistävässä koulutuksessa korostetaan myönteisiä asenteita, yrittäjyyteen liittyviä perustietoja ja -taitoja sekä yrittäjämäistä toimintatapaa. Toisella asteella ja korkea-asteella osaamista syvennetään ja mukaan tulevat myös yritystoimintaan liittyvät valmiudet. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut linjausten toteutusta avustuksilla ja korkeakoulutuksen kehittämisen kärkihankkeilla. Esimerkiksi Aalto-yliopiston johdolla toteutettavassa hankkeessa yhdeksän yliopistoa ja kahdeksan ammattikorkeakoulua kehittävät yhdessä opiskelijavetoisten yrittäjyysshautomoiden kanssa uusia opiskelijayrittäjyyden ja startup-harjoittelun toimintatapoja korkeakouluihin. Tavoitteena on kasvattaa opiskelijoiden yrittäjämäistä toimintaa, parantaa opiskelijavetoisen kasvuyrittäjyystoiminnan laatua sekä edistää opiskelijoiden yrittäjyystoimintaa valtakunnallisesti.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vuoteen 2030 ulottuvan vision toimenpiteillä tuetaan korkeakoulujen toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Korkeakoulujen profiloitumista tukevaa työjakoa kehitetään samalla kun keskinäistä ja tutkimuslaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä tiivistetään. Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä vahvistetaan innovaatioiden edistämiseksi. Tavoitteena on koota osaamista kilpailukykyisiksi keskittymiksi, käyttää tieteen ja tutkimuksen resurssit entistä tehokkaammin, kohottaa tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä tukea tieteen uudistumista.

Tki-rahoituksen lisäksi hallitus on kohdentanut Business Finland Venture Capital Oy:lle 10 miljoonaa euroa käytettäväksi rahastoihin, jotka sijoittavat tutkimustaustaisiin alkaviin yrityksiin. Rahoituksella nopeutetaan julkisen tutkimuksen tulosten kaupallistamista parantamalla tutkimustaustaisten alkavan vaiheen yritysten rahoituksen saantia. Lisäksi hallitus esittää vuoden 2018 ensimmäisessä lisätalousarviossa 15 milj. euron rahoitusta uuteen teknologian siirtorahastoon, johon on tarkoitus saada mukaan Euroopan investointirahasto sekä yksityisiä sijoittajia. Rahaston tavoitekokoo on 40 milj. euroa. Perustettavan uuden rahaston tehtävänä on edistää VTT:llä, suomalaisissa yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa kehitetyn teknologian siirtoa ja kaupallistamista sekä tutkimus- ja tiedelähtöisten yritysten syntymistä Suomeen.

Terveysalan kasvustrategian tiekartan toimeenpano STM:n, TEM:n ja OKM:n hallinnonalojen yhteistyönä on onnistunut esimerkki hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä, jossa tuetaan kansainvälisesti kilpailukykyisten ekosysteemien kehittymistä monilla eri toimilla, esim. innovaatiomyönteistä sääntelyä kehittämällä (biopankkilaki), panostamalla tutkimusinfrastruktuureihin sekä kehittämällä uusia toimintamalleja alan innovaatioiden kaupallistamispolun tunnistamiseen ja kehittymiseen pääomasijoituskelpoiksi aihioiksi. Vastavia hallinnonalojen yhteisiä toimenpidekokonaisuuksia on valmisteltu myös liikennealan kasvuohjelmaksi sekä digitaalisen alustatalouden tiekartaksi.

Hallitusohjelman tavoite kohdistaa 5 % julkisiin hankintoihin käytettävistä varoista innovaatiomyönteisiin hankintoihin tukee myös uusien, edistyneempien tuotteiden ja palvelujen markkinoille pääsyä. Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus KEINO tukee osaltaan ekosysteemien kehittämistä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 265/2018 vp

Hallituksen kärkihanketavoitteiden mukaisesti Business Finland on valmistellut uuden tiedon, osaamisen ja aineettomien oikeuksien kaupallistamista tukevaa toimintamallia ja sitä tukevia palveluja (osaamisen tarjonnan ja kysynnän matchmaking) osaksi Business Finlandin uusia palveluja. Vuoden 2018 aikana käyttöön otettavan palvelukokonaisuuden tavoitteena on lisätä yrityksissä ja tutkimusorganisaatioissa syntyvien ideoiden ja keksintöjen kaupallista hyödyntämistä.

Oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetun lain (369/2006), jäljempänä *korkeakoulukeksintölaki*, uudistamisen tavoitteena on tukea hallituksen Osaaminen ja koulutus -kärkihankkeen tavoitetta vahvistaa elinkeinoelämän ja korkeakoulujen yhteistyötä sekä tutkimustulosten hyödyntämistä innovaatioiden aikaansaamiseksi ja kaupallistamiseksi.

Korkeakoulukeksintölakia uudistetaan erityisesti korkeakouluissa syntyvien keksintöjen kaupallistamisen tehostamisen näkökulmasta. Asiaa valmistellut työryhmä on lainmuutoksen ohella valmistellut suosituksia liittyen korkeakoulujen yhteisiin innovaatioprosesseihin ja -palveluihin sekä korkeakoulujen innovaatio-osaamisen vahvistamiseen kaikilla tasoilla. HE-luonnos on parhaillaan lausuntokierroksella.

Helsingissä 4.7.2018

Elinkeinoministeri Mika Lintilä